

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД**  
**«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА**  
**ПРАКТИКИ «ПЕРВИННА МЕДИКО-САНІТАРНА ДОПОМОГА»**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський) рівень

Галузь знань: 22 Охорона здоров'я

Спеціальність: 223 Медсестринство

Освітня програма: Медсестринство

Програма проходження практики «Первинна медико-санітарна допомога» зі спеціальності «Медсестринство» складена відповідно ОП «Медсестринство» для здобувачів другого магістерського рівня освіти та навчального плану з підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 223 Медсестринство на підставі Закону України «Про вищу освіту», Положення про практику здобувачів вищої освіти ПВНЗ «МПУ», затвердженого Вченою радою ПВНЗ «МПУ» від 26.04.2024 р. № 10.

Укладачі:                   Самойленко Геннадій Євгенович - д.мед.н., професор  
Габрель Роман Тарасович - к.мед.н, доцент кафедри  
медсестринства і громадського здоров'я

**ЗАТВЕРДЖЕНО** Вченою радою

Приватного вищого навчального закладу «Медико-Природничий  
Університет» 26.04.2024р. № 10.

## 1. ОПИС РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

|                                   |                                                                                                      |                                                              |
|-----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|
| Найменування показників           | Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень                                     | Характеристика практики «Первинна медико-санітарна допомога» |
|                                   |                                                                                                      | <b>очна форма навчання</b>                                   |
| Кількість кредитів – 6            | Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»<br>Освітньо-кваліфікаційний рівень: другий (магістерський) рівень | Лекцій - 2 год.<br>Практичні заняття – 2 год.                |
| Мова викладання – Українська мова | Спеціальність (професійне спрямування):<br>Спеціальність: 223 «Медсестринство»                       | <b>Рік підготовки:</b>                                       |
| Загальна кількість годин - 180    |                                                                                                      | 1                                                            |
|                                   |                                                                                                      | <b>Семестр</b>                                               |
|                                   |                                                                                                      | 1                                                            |
|                                   |                                                                                                      | <b>Вид контролю:</b> диф. залік                              |

## ВСТУП

«Первинна медико-санітарна допомога (практика)» складена відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОП) «Медсестринство» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності «Медсестринство»

**Опис навчальної дисципліни (анотація)** «Первинна медико-санітарна допомога (практика)» проводиться з метою закріплення знань та удосконалення навичок і вмінь по здійсненню медсестринського процесу, що створить підґрунтя для подальшого свідомого опанування клінічного медсестринства та педагогічної майстерності відповідно до професійно-освітнього рівня магістра медицини зі спеціальності «Медсестринство».

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни «Первинна медико-санітарна допомога» є комплекс заходів, спрямованих на створення сприятливих умов успішного лікування хворих, у тому числі хворих, полегшення їх стану і задоволення основних фізіологічних потреб організму.

## 2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

**Метою** викладання навчальної дисципліни “Первинна медико-санітарна допомога” є: опанування студентом основних прийомів професійної діяльності медичної сестри по забезпеченню первинної медико-санітарної допомоги на основі глибокого знання та розуміння особливостей функціонування організму хворої людини, із дотриманням принципів медичної етики та деонтології.

**Міждисциплінарні зв'язки:** Відповідно до навчального плану, виробнича практика «Первинна медико-санітарна допомога» здійснюється на 1 року навчання в 1-му семестрі, коли студентом набуті відповідні знання з основних базових дисциплін: медичної біології, медичної та біологічної фізики, анатомії людини, фізіології, біоорганічної та біологічної хімії, мікробіології, вірусології та імунології, розпочато вивчення клінічних дисциплін: медсестринського діагнозу, медичної психології, клінічного медсестринства, сімейної медицини, з якими інтегрується програма виробничої практики.

У свою чергу, практика «Первинна медико-санітарна допомога» формує засади подальшого вивчення студентом клінічних дисциплін, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами "по вертикалі" та формування умінь застосовувати знання з догляду за хворими, медсестринства в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

**Основними завданнями вивчення дисципліни** «Первинна медико-санітарна допомога» є

1. Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у клініці.

2. Демонструвати володіння навичками організації режиму і догляду за хворими з різними захворюваннями, виконувати необхідні медичні маніпуляції.

3. Демонструвати вміння приймати та оцінювати рішення, що відображають соціальні і етичні обов'язки медичного фахівця.

4. Демонструвати вміння аналізувати та вирішувати складні професійні проблеми медсестринської справи та медсестринської науки.

5. Демонструвати розуміння ролі дослідницької роботи у медсестринській науці.

**Компетентності та результати навчання,** формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами **компетентностей: інтегральні:**

**Компетентності та результати навчання.**

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей:**

– **інтегральна:** здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері медсестринства.

– **загальні:**

1.Здатність до абстрактного мислення, пошуку, оброблення, аналізу та синтезу інформації.

2.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

3.Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

4.Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

5.Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

6.Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

7.Здатність приймати обґрунтовані рішення.

8.Здатність працювати в команді.

9.Здатність до міжособистісної взаємодії.

10.Здатність спілкуватися іноземною мовою

– **спеціальні (фахові, предметні):**

1.Здатність розв'язувати проблеми медсестринства, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.

2.Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі медсестринства у широких або мультидисциплінарних контекстах.

3.Здатність розв'язувати проблеми медсестринства у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням стандартів професійної діяльності та аспектів соціальної та етичної відповідальності.

7.Здатність здійснювати організацію та управління діяльністю медсестринських структурних підрозділів.

9.Здатність виявляти зв'язок патогенезу захворювань з клінічними проявами та результати додаткових методів дослідження.

10.Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

12.Здатність забезпечувати якість медичної допомоги і забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя та громадського здоров'я населення, здійснювати навчання пацієнтів.

13.Здатність організовувати та надавати екстрену медичну допомогу при невідкладних станах, у тому числі в надзвичайних ситуаціях у мирний та воєнний час.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **програмних результатів навчання:**

1.Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності у сфері медсестринства з метою розвитку нових знань та процедур.

2.Здійснювати критичне осмислення проблем у сфері медсестринства на межі галузей знань.

3.Володіти спеціалізованими вміннями/навичками розв'язання проблем, з урахуванням стандартів професійної діяльності та аспектів соціальної та етичної відповідальності.

4.Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері охорони здоров'я до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

5.Управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, оцінювати результати роботи колективу.

6.Розробляти та впроваджувати плани професійної діяльності, виявляти професійні проблеми і знаходити шляхи їх конструктивного розв'язання.

7.Розробляти заходи з профілактики захворювань та сприяти їх реалізації на практиці.

16.Приймати ефективні рішення з питань професійної діяльності у сфері медсестринства, у тому числі в умовах невизначеності; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальний навичок (Soft skills):**

- Комунікативні навички
- Здатність працювати в команді, спілкуватися з людьми і управляти конфліктами вміння оцінювати і аналізувати ситуації
- Здатність до організації, планування та ефективного виконання проектів і завдань
- Здатність виконувати роботу професійно, відповідально
- Здатність проявляти емоційний інтелект у взаємодіях з колегами, клієнтами, з керівником, почуттям такту і своєчасності.

### 3. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

#### 3.1. Лекції

| № з/п               | Назва теми                                                                                                                                          | Кількість годин | Вид лекції |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|------------|
| 1                   | Установча лекція: Основні принципи та організаційні засади догляду за хворими терапевтичного профілю. Структура і функції терапевтичного стаціонару | 2               | вступна    |
| <b>Всього годин</b> |                                                                                                                                                     | <b>2</b>        |            |

#### 3.2. Теми практичних занять

| № з/п               | Назва теми                                                                                                                                            | Кількість годин | Форми контролю |
|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|----------------|
| 1                   | Основні принципи та організаційні засади догляду за хворими терапевтичного профілю. Структура і функції терапевтичного стаціонару Диференційний залік | 2               | диф. залік     |
| <b>Всього годин</b> |                                                                                                                                                       | <b>2</b>        |                |

#### 3.3. Самостійна робота

| № з/п                                              | Назва видів роботи                                                                                                                                    | Кількість годин |
|----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1.                                                 | Засвоєння практичних навичок, наведених у плані практичної підготовки студента                                                                        | 27              |
| 2.                                                 | Заповнення основної звітної документації – Щоденника виробничої практики та підсумкового звіту                                                        | 267             |
| 3.                                                 | Тижневе спостереження за хворим із гарячкою, заповнення температурного листа, встановлення типу гарячки та доповідь досліджуваного випадку на занятті | 27              |
| 4.                                                 | Спостереження за хворими з патологією серцевосудинної системи                                                                                         | 28              |
| 5.                                                 | Спостереження за хворими пульмонологічного профілю                                                                                                    | 28              |
| 6.                                                 | Спостереження за хворими із патологією органів травлення                                                                                              | 28              |
| 7.                                                 | Підготовка до диференційного заліку                                                                                                                   | 12              |
| <b>Усього годин самостійної роботи магістранта</b> |                                                                                                                                                       | <b>176</b>      |

#### **4. ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ СТУДЕНТИ ЗНАЙОМЛЯТЬСЯ З ОСНОВНИМИ ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ОБОВ'ЯЗКАМИ:**

головної, старшої медсестри та медсестри спеціалізованого відділення.

- знати чинні накази МОЗ України;
- дотримуватися правил морально-етичних і деонтологічних норм.
- дотримуватися правил техніки безпеки, охорони праці під час роботи з електроприладами, апаратами, що працюють під тиском, балонами з газом; протиепідемічного режиму, асептики, антисептики, особистої безпеки під час обстеження, виконання маніпуляцій, забору біологічного матеріалу на дослідження тощо.
- проводити обстеження травмованих пацієнтів, оцінити стан;
- знати етіологію, сприятливі фактори, класифікацію, клінічні прояви, діагностику, принципи лікування, профілактику механічних та термічних ушкоджень; хірургічної інфекції;
- оцінювати результати лабораторних досліджень та інструментальних обстежень;
- асистувати лікареві при проведенні складних маніпуляцій;
- проводити штучну вентиляцію легень, закритий масаж серця;
- накладати гіпсові лонгети та пов'язки;
- надавати невідкладну допомогу при переломах, вивихах, травматичному шоці, синдромі тривалого роздавлювання;
- знати основні критерії діагностики та лікування відповідно до протоколів;
- здійснювати контроль за роботою молодших спеціалістів та навчати медичних сестер складним навичкам догляду за пацієнтами та реалізації плану медсестринських втручань;
- знати принципи профілактики травматизму;
- вміти вести та заповнювати медичну документацію;
- проводити обстеження пацієнтів із хірургічною інфекцією, оцінити стан;
- накладати бинтові пов'язки;
- знати принципи профілактики правця, сказу;
- диференціювати анатомо-фізіологічні особливості будови голови, шиї, грудної клітки та її органів;
- диференціювати анатомо-фізіологічні особливості будови черевної порожнини, прямої кишки, сечової та статеві систем;
- диференціювати анатомо-фізіологічні особливості будови сечової та статеві систем, судин нижніх кінцівок;
- знати етіологію, провокуючі фактори, класифікацію, клінічні прояви, діагностику, принципи лікування, профілактику захворювань головного мозку та м'яких тканин голови, органів грудної клітки;
- надавати невідкладну допомогу при проникаючому пораненні голови;
- знати принципи профілактики захворювань;

- знати етіологію, провокуючі фактори, класифікацію, клінічні прояви, діагностику, принципи лікування, профілактику захворювань органів черевної порожнини, прямої кишки, сечової та статевих систем;
- надавати невідкладну допомогу при проникаючому пораненні живота тощо; при гострій затримці сечі;

**4.1. На етапах надання ПМСД студенти проводять суб'єктивне і об'єктивне медсестринське обстеження пацієнтів згідно 5 етапів медсестринського процесу.**

При обстеженні звертають увагу на стан здоров'я з точки зору адаптації та загальних адаптаційних реакцій організму, враховують ієрархію людських потреб за А. Маслоу.

В залежності від рівня надання ПМСД організовують медсестер для прийняття їх участі у підготовці пацієнтів до додаткових методів обстеження. Проводять збір матеріалу для лабораторних досліджень з урахуванням можливостей ЛПЗ, звертаючи увагу на значення лабораторного дослідження при обстеженні хворих. Організуючи та здійснюючи медсестринський процес надання ПМСД, студенти діагностують захворювання згідно таксономії медсестринський діагнозів NANDA.

Планують медсестринські втручання та реалізують їх.

Здійснюють сестринські втручання, керуючись положеннями основних концептуальних медсестринських моделей. Основа догляду за тяжкохворими та агонуючими базується на знаннях біоетичних проблем вмирання, реанімації і смерті. Здійснюють медсестринську опіку над цими хворими, враховуючи кризові ситуації, стадії кризи. Звертають увагу на такі категорії, як втрата, смерть, горе. Необхідно знати про постреанімаційну хворобу, смерть мозку та особливості догляду за такими пацієнтами. Реалізуючи медсестринські втручання, оцінюють їх якість та проводять необхідну корекцію.

Виконуючи лікарські призначення та медсестринські втручання, дотримуватися правил асептики та антисептики, враховувати функції медсестри залежні, незалежні, взаємозалежні.

Особливу увагу звертати на взаємодію лікарських засобів та корекцію небажаної дії медикаментів.

Студенти заповнюють медичну документацію з урахуванням видів і структури нормативних документів, які встановлені в охороні здоров'я і медичній промисловості. Працюють з нормативно-технічними документами.

В ЛПЗ студенти дотримуються вимог санітарно-гігієнічного і санітарнопротиепідемічного режиму, забезпечуючи інфекційну безпеку та профілактику внутрішньолікарняних інфекцій; організовують, навчають і контролюють виконання цих вимог середнім і молодшим медичним персоналом, керуючись чинними наказами МОЗ України, інструктивними листами, основами законодавства України «Про працю».

На кожному рівні надання ПМСД студенти підтримують безпечне лікарняне середовище, виконуючи положення про лікувально-охоронний режим. Особливу увагу приділяють догляду пацієнтам з проблемами зору, слуху, порушеннями

опорно-рухового апарату. Пам'ятати, що лікувально-охоронний режим забезпечує збереження і відновлення психічного і фізичного здоров'я хворих.

Здійснюють проведення профілактичних та первинних протиепідемічних заходів, проводять епідеміологічні обстеження ЛПЗ, контролюють виконання гігієнічних вимог до санітарно - технічного устаткування молодшим медперсоналом.

Студенти повинні дотримуватися правил техніки безпеки, протипожежної безпеки при роботі з лікувально-діагностичною апаратурою і санітарно-технічним оснащенням ЛПЗ та слідкувати за виконанням цих вимог середнім і молодшим медперсоналом.

У своїй роботі студенти керуються Етичним кодексом медичної сестри, піклуються про створення доброзичливого психологічного клімату у колективі, дотримуються правил сестринської етики і деонтології.

Вивчають питання психогігієни і психопрофілактики, психологію спілкування з пацієнтами різних вікових груп та профілів, вивчають вплив соціальнопсихологічних факторів на психічне здоров'я хворих і працівників.

Систематично підвищують свій професійний рівень працюючи з фондами, каталогами, періодичними виданнями медичного профілю та застосовують набуті знання на практиці.

Користуються фондами медичної бібліотеки, базою даних ПК (Medline, INTERNET).

Студенти проводять навчання з медичними сестрами та молодшим персоналом ЛПЗ.

При проведенні занять застосовують свою педагогічну майстерність, враховують основи психології і принципи дидактики навчання, використовують сучасні педагогічні технології; дотримуються основних принципів, функцій і методів та категорій навчання.

Робочі місця студентів знаходяться в терапевтичному, хірургічному кабінеті поліклінік та приймальних відділень стаціонарів, в кабінеті лікаря-педіатра, в жіночій консультації з гінекологом та перинатологом, дільничною акушеркою, в клініці нервових та психіатричних хвороб, в клініці інфекційних хвороб, де проводиться прийом пацієнтів з різними терапевтичними, гінекологічними, хірургічними, інфекційними, неврологічними, психіатричними захворюваннями та лікування.

Студенти закріплюють навички роботи медичної сестри терапевтичного, хірургічного кабінету, заповнюють медичну документацію на хворих та диспансерні групи, виконують призначення лікаря; проводять санітарно-освітню роботу, заповнюють уніфіковану документацію хірургічного, терапевтичного кабінету поліклініки, знайомляться з роботою кабінету травматолога (режим роботи, обладнання, документація, правила диспансерного обліку реконвалесцентів). Здійснюють разом з лікарями лікувальні заходи, виконання яких передбачено на даному етапі надання медичної допомоги пацієнтам терапевтичного, хірургічного, педіатричного профілю.

## **5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ**

**Методи навчання (навести лише ті, які використовуються під час викладання дисципліни):** лекція, розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, круглий стіл, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, делегування повноважень, кейс-метод, дебати, спаринг-партнерство (навчання в парах),

#### **Методи контролю:**

*Поточний контроль:* усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; анотації; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему;

*Підсумковий контроль:* диф. Залік

#### **4.1. Критерії оцінювання**

**Організація оцінювання поточного контролю.** Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: розв'язання ситуаційних задач, трактування та оцінка результатів лабораторних досліджень, аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують функції організму людини, контроль засвоєння практичних навичок.

Підсумкове заняття (ПЗ) обов'язково проводиться згідно з програмою навчальної дисципліни протягом семестру за розкладом, під час занять. Прийом ПЗ здійснюється викладачем академічної групи. Оцінювання здійснюється за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

#### **Критерії оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів освіти з дисциплін**

| <b>Оцінка</b>       | <b>Критерії оцінювання</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>«Відмінно»</b>   | Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили |
| <b>«Дуже добре»</b> | Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна                                                                                                                         |
| <b>«Добре»</b>      | Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок                                                            |
| <b>«Задовільно»</b> | Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою                                                                                                                                                                                                               |

|                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                               | викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>«Достатньо»</b>                                                            | Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю</b> | Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням залікового модулю</b>    | Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>Зокрема, критерії оцінювання практичних навичок з дисциплін</b>            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>«Відмінно»</b>                                                             | Студент відповідає високому (творчому) рівню компетентності: студент виявляє особливі творчі здібності, без помилок самостійно демонструє виконання практичних умінь та володіє системними теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.) та має здібності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях |
| <b>«Добре»</b>                                                                | Студент самостійно демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі неточності, які швидко виправляє, володіє теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.)                                                                                                                                       |
| <b>«Задовільно»</b>                                                           | Студент демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі помилки, які може виправити при корекції їх викладачем, володіє задовільними теоретичними знаннями (знає основні положення методики виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.).                                                                                            |
| <b>«Незадовільно»</b>                                                         | Студент не може самостійно продемонструвати практичні вміння (виконує їх, допускаючи грубі помилки), не володіє достатнім рівнем теоретичних знань (не знає методики виконання практичних навичок, показань і протипоказань, можливих ускладнень, та ін.).                                                                                                                              |

**Мінімальна кількість балів, яку має набрати студент за поточну діяльність під час вивчення розділу, становить 70 балів, максимальна кількість балів - 120 балів.**

**4.2. Оцінювання самостійної роботи студентів.** Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті та при проведенні диференційного заліку.

Основними видами самостійної роботи студентів є:

- Передаудиторна підготовка до практичних занять
- Опанування практичними навичками з догляду за хворими
- Робота у відділеннях стаціонару в обсязі обов'язків медичної сестри

**Теми для самостійної роботи - перелік практичних навичок**

| № з/п | Назва практичних навичок, умінь                                                                                                                                     |
|-------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1     | Організувати прийом пацієнта, санітарну обробку відповідно до стану хворого у приймальному відділенні.                                                              |
| 2     | Організувати транспортування пацієнта у відповідне відділення.                                                                                                      |
| 3     | Провести розпитування хворого. Зробити висновок щодо отриманих анамнестичних даних.                                                                                 |
| 4     | Провести загальний огляд показового хворого. Визначити провідні симптоми.                                                                                           |
| 5     | Провести обстеження хворого із патологією легень, дати оцінку стану його здоров'я, виставити сестринський діагноз, скласти план сестринського догляду.              |
| 6     | Провести обстеження хворого із патологією серця, дати оцінку стану його здоров'я, виставити сестринський діагноз, скласти план сестринського догляду.               |
| 7     | Провести вимірювання артеріального тиску на верхніх кінцівках, оцінити отримані дані.                                                                               |
| 8     | Провести вимірювання артеріального тиску на нижніх кінцівках, оцінити отримані дані.                                                                                |
| 9     | Провести дослідження пульсу, оцінити отримані дані.                                                                                                                 |
| 10    | Продемонструвати правила заповнення температурного листа.                                                                                                           |
| 11    | Провести обстеження хворого із патологією органів травлення, дати оцінку стану його здоров'я, виставити сестринський діагноз, скласти план сестринського догляду.   |
| 12    | Провести обстеження хворого із патологією нирок, дати оцінку стану його здоров'я, виставити сестринський діагноз, скласти план сестринського догляду.               |
| 13    | Провести обстеження хворого із патологією ендокринної системи, дати оцінку стану його здоров'я, виставити сестринський діагноз, скласти план сестринського догляду. |
| 14    | Провести обстеження хворого із гематологічним захворюванням, дати оцінку стану його здоров'я, виставити сестринський діагноз, скласти план                          |

|    |                                                                                                                                   |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | сестринського догляду.                                                                                                            |
| 15 | Організувати обстеження пацієнта з інфекційною хворобою.                                                                          |
| 16 | Організувати показове обстеження пацієнта хворого на ВІЛ/СНІД                                                                     |
| 17 | Організувати проведення профілактичних та протиепідемічних заходів при прийомі пацієнтів.                                         |
| 18 | Продемонструвати методику взяття мазків з носа та зіва.                                                                           |
| 19 | Підготувати від очисної клізми.                                                                                                   |
| 20 | Підготувати відповідні засоби та продемонструвати на муляжі методику виконання сифонної клізми                                    |
| 21 | Підготувати відповідні засоби та продемонструвати на муляжі методику виконання масляної клізми                                    |
| 22 | Підготувати відповідні засоби та продемонструвати методику закапування крапель в очі та закладання мазі в кон'юнктивальний мішок. |
| 23 | Провести облік медикаментозних засобів в маніпуляційному кабінеті.                                                                |
| 24 | Провести забір крові для біохімічного дослідження.                                                                                |
| 25 | Провести забір крові для бактеріологічного дослідження.                                                                           |
| 26 | Продемонструвати методику взяття мазків з носа та зіва.                                                                           |
| 27 | Розрахувати дозу розчинного антибіотику згідно листа призначення.                                                                 |
| 28 | Виписати сильнодіючий або наркотичний засіб.                                                                                      |
| 29 | Підготувати необхідні розчини та продемонструвати правила поводження з одноразовим шприцом після його застосування.               |
| 30 | Підготувати необхідні розчини та провести перед стерилізаційну обробку інструментарію для багаторазового використання.            |
| 31 | Проконтролювати якість перед стерилізаційної обробки інструментарію.                                                              |
| 32 | Провести реєстрацію ЕКГ в 12-ти відведеннях.                                                                                      |
| 33 | Продемонструвати методику подавання зволоженого кисню хворому.                                                                    |
| 34 | Продемонструвати методику користування різними типами інгаляторів.                                                                |
| 35 | Заповнити медичну документацію у приймальному відділенні                                                                          |
| 36 | Заповнити медичну документацію у терапевтичному відділенні                                                                        |
| 37 | Заповнити статистичну форму хворого у терапевтичному відділенні                                                                   |

**4.3. Оцінювання індивідуальних завдань студента** здійснюється за умов виконання завдань викладача (доповідь реферату на практичному занятті, доповідь з презентацією на практичному занятті, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей, участь у науково-практичних конференціях). Бали (не більше як 10) додаються, як заохочувальні. Загальна сума балів за поточну навчальну діяльність не може перевищувати 120 балів.

За бажанням студента під час вивчення відповідних тем він може виконувати індивідуальну роботу, яка проводиться в позаурочний час та при успішному її виконанні додатково оцінюється викладачем.

### **Орієнтовний перелік індивідуальних завдань:**

1. Проведення розпитування показового хворого, його загального огляду, аналіз та узагальнення отриманих даних з представленням клінічного випадку на занятті.

2. Тижневе спостереження за хворим із гарячкою, реєстрація температури тіла та показників гемодинаміки у температурному листі, визначення характеру гарячки та представлення клінічного випадку на практичному занятті

3. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення із доповіддю на практичному занятті.

Орієнтовний перелік тем для реферативних повідомлень:

1) Історія вимірювання артеріального тиску та сучасні методи тонометрії  
2) Основні властивості пульсу та їх використання для оцінки стану хворого у традиційній та східній медицині

3) Сучасні засоби профілактики пролежнів

4) Сучасні методи термометрії та показання до їх використання у терапевтичній клініці

5) Основні види лікарських засобів та особливості їх призначення пацієнтам терапевтичного профілю.

### **Організація підсумкового контролю - диференційний залік.**

Допуск до диференційного заліку визначається у балах поточної навчальної діяльності, а саме: min - 70, max - 120 балів. Диф. залік проводиться викладачем академічної групи (або комісійно вразі незгоди студента з результатами атестації) на останньому занятті.

Диф.залік з дисципліни - це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс : рівень теоретичних знань; розвиток творчого мислення; навички самостійної роботи; -компетенції - вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Під час проведення диференційного заліку проводиться оцінювання засвоєння практичних навичок та теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які включають усі теми дисципліни.

### **Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок, якщо вони представлені в одному білеті**

| Кількість питань | «5» | «4» |    | Відповідь за білетами, які включають теоретичну та практичну частини дисципліни | За кожну відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає:<br>«5» - 16 балів;<br>«4» - 13 балів;<br>«3» - 10 балів. |
|------------------|-----|-----|----|---------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1                | 16  | 13  | 10 |                                                                                 |                                                                                                                                |
| 2                | 16  | 13  | 10 |                                                                                 |                                                                                                                                |
| 3                | 16  | 13  | 10 |                                                                                 |                                                                                                                                |
| 4                | 16  | 13  | 10 |                                                                                 |                                                                                                                                |
| 5                | 16  | 13  | 10 |                                                                                 |                                                                                                                                |
|                  | 80  | 65  | 50 |                                                                                 |                                                                                                                                |

Безпосередньо диф.залік оцінюється від - 50 до – 80 балів.

### Технологія оцінювання дисципліни

Оцінювання результатів вивчення дисциплін проводиться безпосередньо після диференційного заліка. Оцінка з дисципліни визначається як сума балів за **ПНД** та **диф. заліку** і становить min – 120 до max - 200.

### Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ЄКТС

| Оцінка за 200 бальною шкалою | Оцінка за шкалою ЄКТС | Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою |
|------------------------------|-----------------------|-----------------------------------------------|
| 180–200                      | A                     | Відмінно                                      |
| 160–179                      | B                     | Добре                                         |
| 150–159                      | C                     | Добре                                         |
| 130–149                      | D                     | Задовільно                                    |
| 120–129                      | E                     | Задовільно                                    |
| Менше 120                    | F, Fx                 | Незадовільно                                  |

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі підсумкові контрольні заняття, диференційний залік.

Студентам, що не виконали вимоги навчальних програм дисциплін виставляється оцінка **Fx**, якщо вони були допущені до складання диференційованого заліку або іспиту, але не склали його. Оцінка **F** виставляється студентам, які не допущені до складання диференційованого заліку або іспиту.

Оцінки "**Fx**" або "**F**" ("незадовільно") виставляються студентам, яким не зараховано вивчення дисципліни, формою контролю якої є залік.

Після завершення вивчення дисципліни відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють студенту відповідну оцінку за шкалами у залікову книжку та заповнюють відомості.

Якщо диф.залік не складено, встановлюються дати перескладання під час канікул, до початку наступного семестру.

### 4.4. Питання до диф.заліку:

1. Психологічні проблеми пацієнта. Динаміка психологічного стану хворого. Особливості спілкування з хворим залежно від його психологічного стану.
2. Вчення про смерть. Танатологія. Філософські і релігійні аспекти відношення до смерті.
3. Причини смерті. Клінічні ознаки термінальних станів, ознаки біологічної

смерті.

4. Останні дні життя, підтримка хворого і родичів в цей період.
5. Проблеми хворих з обмеженим терміном життя.
6. Психологічні аспекти догляду за термінальними хворими.
7. Принципи спілкування з хворими, родичами. Медична етика. Правда про діагноз
8. Види реабілітації хворих з обмеженим терміном життя. Обов'язки медсестри на етапах медико-соціальної реабілітації.
9. Ведення медичної документації. Функціональні обов'язки медсестри в розробленні, оформленні та втіленні індивідуальної програми реабілітації.
10. Інфекційна безпека, інфекційний контроль в ЛПЗ. Накази МОЗ України. Методи стерилізації, організація її проведення, оцінка якості.
11. Проведення профілактичних та первинних протиепідемічних заходів. Профілактичні та протиепідемічні заходи при госпітальних інфекціях.
12. Особливості роботи медсестри в онкологічних диспансерах, у громаді, в дитячих установах.
13. Догляд за хворими на онкологічні захворювання
14. Основні концептуальні медсестринські моделі.
15. Планування медсестринського догляду. Реалізація плану догляду.
16. Медсестринські втручання. Стандарти медсестринського догляду.
17. Ієрархія людських потреб по Маслоу.
18. Методика клінічного обстеження органів дихання.
19. Методика клінічного обстеження органів кровообігу.
20. Методика клінічного обстеження органів травлення, сечоутворення та сечовиділення.
21. Методика клінічного обстеження органів кровотворення.
22. Методика клінічного обстеження нервової системи, органів зору і слуху.
23. Методика клінічного обстеження ендокринної системи.
24. Значення лабораторного та інструментального дослідження при обстеженні хворого. Підготовка пацієнта до обстежень.
25. Гігієна пацієнта. Гігієна порожнини рота. Чинники, що впливають на рівень чистоти пацієнта. Дії медсестри. Принципи асептики.
26. Види ураження шкіри і слизових (суха шкіра, свербіння, причини, відхід).
27. Пролежні. Причини появи. Стадії розвитку. Профілактика і лікування. Свищи.
28. Загальні питання годування важкохворого. Організація харчування в стаціонарі. Епідобстеження харчоблоку в стаціонарі.
29. Годування тяжкохворих, штучне харчування через зонд, гастростому.
30. Нутріційна підтримка. Парентеральне годування тяжкохворих.
31. Годування хворих з порушенням свідомості.
32. Принципи дієтотерапії при патології органів дихання, серцево-судинної системи.
33. Принципи дієтотерапії при патології органів травлення, печінки та жовчевого міхура.
34. Принципи дієтотерапії при патології сечовидільної системи.
35. Принципи дієтотерапії при патології ендокринної системи та хворобах обміну.
36. Види болю, фізіологічні механізми. Система оцінки болю. Чинники

болі, що підвищують і знижують поріг.

37. Способи лікування болю. Анальгетики. Роль психотерапії.
38. Види наркотичних препаратів, способи і правила їх застосування. Юридичні аспекти.
39. Невідкладна допомога при гострій дихальній недостатності.
40. Ознаки порушення ритму, загрозливі для життя хворого із больовим синдромом у лівій половині грудної клітки.
41. Судомний синдром. Причини, клініка та невідкладна допомога.
42. Непритомність, колапс, шок. Причини, клініка, перша допомога
43. Невідкладна допомога при гострій серцевій недостатності.
44. Клініка та невідкладна допомога при набряку легенів, серцевій астмі.
45. Кардіогенний шок. Причини, клініка, перша допомога.
46. Синдром артеріальної гіпертензії: принципи фармакотерапії, перша допомога при гіпертонічному кризі.
47. Невідкладна допомога при гострій печінковій недостатності.
48. Шлунково-кишкова кровотеча: діагностика та перша допомога.
49. Гостра ниркова недостатність: сестринська діагностика, невідкладна допомога та догляд за хворими.
50. Хронічна ниркова недостатність: сестринська діагностика та догляд за хворими.
51. Невідкладна допомога при діабетичній комі.
52. Невідкладна допомога при гіпоглікемічній комі.
53. Структура та режим інфекційних стаціонарів.
54. Організація амбулаторно-поліклінічної допомоги інфекційним хворим та тим, хто перехворів інфекційними хворобами.
55. Невідкладна допомога при кишковій інфекції.
56. Невідкладна допомога при інфекційних хворобах дихальних шляхів.
57. Невідкладна допомога при менінгококовій хворобі.
58. Невідкладна допомога при інфекційно-токсичному шоці, сироватковій хворобі.

**4.5. Контрольні питання та завдання до самостійної роботи** Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкового заняття, диф. заліка.

**Індивідуальні завдання** (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні):

За бажанням студента під час вивчення відповідних тем він може виконувати індивідуальну роботу, яка проводиться в позаурочний час та при успішному її виконанні додатково оцінюється викладачем.

Орієнтовний перелік індивідуальних завдань:

1. Проведення розпитування показового хворого, його загального огляду та огляду голови, шиї, кінцівок із виділенням основних симптомів та синдромів захворювання.

2. Проведення досліджень функції зовнішнього дихання у показових хворих, обробка отриманих даних та доповідь на занятті
3. Реєстрація ЕКГ, участь у проведенні інструментальних досліджень серцево-судинної системи у показових хворих з обробкою даних та доповіддю на занятті
4. Проведення фізикального та інструментального обстеження показового хворого із підготовкою огляду наукової літератури щодо досліджуваного випадку
5. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення про сучасні методи обстеження хворих у клініці внутрішніх хвороб
6. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення про особливості синдромної діагностики захворювання із типовим перебігом, обраного за бажанням студента.

## 5. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Вимоги дисципліни (система вимог та правил, які викладач пред'являє до здобувачів вищої освіти при вивченні дисципліни). Щоб досягти цілей навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати лекції; читати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; не спізнюватися і не пропускати заняття; приходити на кафедру одягнутими у медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі фонендоскоп, зошит, ручку; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте. Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно.

Передбачена академічна мобільність, взаємозамінність залікових кредитів (обсяг 1 кредиту 30 годин). Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально.

Відвідування занять та поведінка Відвідування лекцій та практичних занять студентами є обов'язковим. Не допускаються запізнення студентів на лекції та практичні заняття.

Під час лекційного заняття студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Використання електронних гаджетів дозволяється лише з дозволу викладача. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття.

Рекомендації щодо успішного складання дисципліни (активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи). Практичні заняття передбачають:

Активну участь під час обговорення в аудиторії, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати

свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливість та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Заохочення та стягнення (додаткові бали за конференції, наукові дослідження, правки, поради, участь у опитуваннях). Оцінювання індивідуальних завдань студента здійснюється за умов виконання завдань викладача (доповідь реферату на практичному занятті, доповідь з презентацією на практичному занятті, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей). Бали (не більше як 10) додаються, як заохочувальні.

Техніка безпеки. На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

## 6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Базова

1. Лісовий В.М. Основи медсестринства/ В.М. Лісовий, Л.П. Ольховський, В.А. Капустник.- 3-є вид., перероб. і доп.- Київ: ВСВ Медицина, 2018. – 912 с.
2. 3. Догляд за хворими. Практика/ за ред. О.М. Ковальнової.-3-є вид, випр.-К.: ВСВ Медицина. - 2017, - 483.с.
3. Пасечко, Н. В. Основи сестринської справи : підручник / Н. В. Пасечко, М. О. Лемке, П. Є. Мазур. - 2-ге вид. - Тернопіль : Укрмедкнига, 2016. - 543 с.
4. 5. Касевич, Н. М. Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка : підручник / Н. М. Касевич ; ред. В. І. Литвиненко. - 7-е вид, випр. - Київ : ВСВ Медицина, 2017. - 422 с.
5. Общий уход в терапевтической клинике/ под ред. Ослопова В.Н. – М.: медпрессинформ, 2002 Методичні розробки для аудиторної та позааудиторної підготовки студентів.

### Додаткова:

Медицина за Девідсоном: принципи і практика : в 3-х т. : переклад 23-го

англійського вид. - Київ : ВСВ Медицина, 2020 - .Т. 1 / ред. С. Г. Ралстон [та ін.] ; наук. ред. пер. В. Ждан [та ін.]. - 258 с. : кольор. іл. - Алф. показчик: с. 253-257. - Пер. изд. : Davidson's Principles and Practice of Medicine : 23rd edition.

2. Савка Л.С. Догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка/ Л.С. Савка, Л.І. Разнікова, О.І. Коцар.-3-е вид, перероб. і доп, 2020. -К.:ВСВ Медицина.- 599 с.

3. Паліативна та хоспісна допомога/ за ред. Ю.В. Вороненка, Ю.І. Губського.- Вінниця, 2017: Нова Книга.- 392 с.

4. Касевич, Н. М. Основи медсестринства в модулях: навчальний посібник / Н. М. Касевич. - 3- тє вид., випр. - Київ : ВСВ Медицина, 2018. - 478 с.

5. Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри терапевтичного відділення : навчальний посібник для викл. та студентів III курсу мед. фак. / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, О. І. Олійник, І. В. Лихасенко, Н. Ф. Авраменко, М. П. Герасько, С. П. Жеманюк, Л. О. Курілець, Т. В. Кравченко, С. В. Полівода. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2017. – 112 с. <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7560>

6. Матюха Л. Ф. Ведення пацієнтів із неінфекційними захворюваннями у дорослих в практиці сімейного лікаря : навч.метод. посіб. / Л. Ф. Матюха, О. Є. Коваленко, Т. С. Грузєва [та ін.]. – К.: ТОВ "АНФ ГРУП", 2017. – 179 с.

7. Загальна епідеміологія : навч. посіб. (ВНЗ IV р. а.) / Н. О. Виноград, З. П. Василишин, Л. П. Козак. – 4е вид., випр. : Медицина. – 2017. – 200 с.

8. Ведення пацієнтів із неінфекційними захворюваннями у дорослих в практиці сімейного лікаря : навч.метод. посібн. / Л. Ф. Матюха, О. Є. Коваленко, Т. С. Грузєва, О. В. Процюк, Л. В. Клименко, Т. А. Ти това, Л. Г. Матвієць, О. Б. Яценко, О. В. Маяцька, Н. В. Малютіна, О. С. Бусигіна, Л. І. Галієнко. – К. : ТОВ "АНФ ГРУП", 2017. – 179 с.

9. Пропедевтика внутрішньої медицини / Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 5-е вид., виправл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – С. 140–150.

10. Стандарти діагностики та лікування в загальнолікарській практиці. Внутрішні хвороби [Текст] : навч. посіб. / В. М. Ждан, Л. М. Шилкіна, М. Ю. Бабаніна, Є. М. Кітура, М. В. Ткаченко, І. В. Іваницький; ВДНЗУ "УМСА". – Вид. 2-ге, доповн. та перероб. – Полта ва : ТОВ "АСМІ", 2016. – 489 с.

11. Страчунский Л. Б. Практическое руководство по антиинфекционной химиотерапии / Л. Б. Страчунский, Ю. Б. Белоусов, С. Н. Коз лов (ред.). – Смоленск : МАКМАХ, 2017. – 464 с.

12. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії. Аналізи: нормативні показники, трактування змін : довіднпосіб / за ред. Ю. М. Мостового. – 24-е вид., доп. і перероб. – К. : Центр ДЗК, 2018. – 792 с.

### **Інформаційні ресурси**

1. Яворський О.Г. DVD-фільм «Догляд за хворими. Основи мед

сестринської справи» (у 2-х частинах) / Яворський О.Г., аудіо- та відеоматеріали, 2013.

2. Яворський О.Г. DVD-фільм «Огляд хворого. Основи мед сестринської справи» (у 2-х частинах) / Яворський О.Г., аудіо- та відеоматеріали, 2013.

3. Наказ МОЗ України № 460 від 01.06.13 Про затвердження протоколів медичної сестри (фельдшера, акушерки) з догляду за пацієнтом та виконання основних медичних процедур та маніпуляцій. [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua>

4. Наказ МОЗ № 149 від 20.03.2008 р. «Про затвердження клінічного протоколу медичного догляду за здоровою дитиною віком до 3 років» [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua>

5. Наказ МОЗ України № 152 від 4.04.2005 «Про затвердження Протоколу медичного догляду за здоровою новонародженою дитиною». [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua>

6. Глубокий анализ разных способов измерения температуры тела у детей [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.gradusnik.ru/rus/doctor/ped/w10md-termometr/>

7. Наказ МОЗ України № 798 від 21.09.2010 Про затвердження методичних рекомендацій "Хірургічна та гігієнічна обробка рук медичного персоналу" [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://medsoft.ucoz.ua>

8. Наказ МОЗ України № 110 від 14.02.2012 Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://medsoft.ucoz.ua>

#### *Інтернет-ресурси:*

9. З тем «Загальний огляд хворого»

– <http://www.meddean.luc.edu/lumen/meded/medicine/pulmonar/pd/contents.htm>

– <http://meded.ucsd.edu/clinicalmed/>

10. З питань етико-деонтологічних аспетів роботи медичного працівника:

– [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum/vzhdu/2011\\_57/vip\\_57\\_13.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vzhdu/2011_57/vip_57_13.pdf)

– [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem\\_biol/Mosv/2012\\_4/data/article22.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/Mosv/2012_4/data/article22.pdf).

– [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Npd/2012\\_1/2neranov.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2012_1/2neranov.pdf).